

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 13 juni 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Genom en den 17 maj 1946 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 289, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.¹, vilken enligt lag den 23 mars 1945 (nr 89) gäller till och med den 30 juni 1946, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1947.

Lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. innehåller åtskilliga stadganden som avse att tillgodose det allmännas intresse av att kunna utnyttja eller hemlighålla dylika uppfinningar ävensom därmed jämförliga förfaranden och anordningar av teknisk natur. De centrala bestämmelserna i lagen kunna enligt 1 § sättas i tillämpning av Kungl. Maj:t vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. För granskning av patentansökningar med hänsyn till uppfinningarnas betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen i riket ävensom för vissa andra uppgifter som angivas i lagen skall enligt 2 § finnas en särskild granskningsnämnd. Enligt 4 § äger Kungl. Maj:t ålägga viss upplysningsplikt beträffande uppfinning.

I 5—11 §§ upptagas bestämmelser om förbud mot uppfinnings offentliggörande m. m. Sålunda föreskrives i 5 §, att uppfinning, som har sär-

¹ Ändrad lydelse, se SFS 1944: 359.

skilt avseende å krigsmateriel och tillkommit här i riket eller tillhör någon som är bosatt härstädes, ej må utan tillstånd av granskningsnämnden offentliggöras eller, när den icke är offentliggjord, göras till föremål för ansökan om patent eller annan skydds rätt i främmande stat eller eljest yppas, där ej annat följer av vad i lagen sägs. Sökes patent å sådan uppfinning, som avses i 5 §, skall enligt 6 § granskningsnämnden inom viss tid pröva huruvida uppfinningen alltjämt bör hemlighållas. Enligt 7 § må granskningsnämnden även beträffande uppfinning, som ej har särskilt avseende å krigsmateriel, föreskriva att vad i 5 § stadgas skall tillämpas därå; i sådant fall skall, om patent sökes å uppfinningen, vad i 6 § stadgas äga motsvarande tillämpning. Granskningsnämnden äger vidare jämlikt 8 § meddela förbud tills vidare mot utnyttjande av uppfinning, som enligt nu nämnda bestämmelser bör hemlighållas. Beslut av granskningsnämnden, som avses i 6, 7 eller 8 §, skall, för att förbliva gällande mer än tre månader, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I 12 § upptagas bestämmelser om expropriation i vissa fall av uppfinning. Enligt 13 § äger Kungl. Maj:t, när för statens räkning patent sökes å uppfinning som är av särskild betydelse för rikets försvar, föreskriva att 7 § patentförordningen ej skall tillämpas å ansökningen. I dylikt fall kan hemligt patent meddelas.

I lagen upptagas vidare bestämmelser om ersättning i vissa fall av allmänna medel och om straff för överträdelse av lagens bestämmelser.

Lagen, som trädde i kraft den 5 juli 1942 och ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1943, har erhållit förlängd giltighet, senast genom lag den 23 mars 1945 (nr 89) till och med den 30 juni 1946. Vissa ändringar i lagen vidtogos genom lag den 22 juni 1944 (nr 359).

Förordnande jämlikt 1 § i lagen har meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1942 (nr 552). Vissa närmare bestämmelser angående tillämpningen av lagen ha meddelats i instruktion den 30 juni 1942 (nr 553) för granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. samt i kungörelse samma dag (nr 554) angående vad med krigsmateriel skall förstås i lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Sedan lagen senast förlängdes, har fråga uppkommit om att även för tred tillskapa en lagstiftning av liknande innehåll. 1945 års försvarsuppfinningskommitté har den 1 mars 1946 avgivit betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar (SOU 1946: 25). Kommitténs lagförslag skiljer sig från den gällande lagen huvudsakligen däri, att förslaget inbegriper endast uppfinningar, som äga betydelse för rikets försvar, men ej sådana som äro av betydelse för folkförsörjningen. Liksom gällande lag upptager förslaget i huvudsak bestämmelser om uppfinnings hemlighållande, om expropriation och om hemligt patent.

Över betänkandet ha avgivits yttranden av myndigheter och samman slutningar. I flertalet yttranden har tillstyrkts eller lämnats utan erinran

kommitténs förslag att även för fred tillskapa en lagstiftning till skydd för det allmännas intresse i fråga om sådana uppfinningar, som äga betydelse för rikets försvar. Delade meningar ha däremot uttalats om lagens utformning i olika hänseenden. Lagförslaget är för närvarande föremål för överarbetning inom justitiedepartementet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, anför i propositionen följande:

»Av vad som anförts i 1945 års försvarsuppfinningskommittés betänkande och de däröver avgivna yttrandena synes mig framgå, att starka skäl tala för att även under fred böra finnas lagbestämmelser, som tillgodose det allmännas intresse i fråga om uppfinningar av betydelse för försvaret. Denna lagstiftningsfråga torde emellertid icke hinna föreläggas riksdagen under vårsessionen. Om riksdagen håller höstsession detta år, synes förslaget lämpligen kunna framläggas vid denna, eljest vid nästa års riksdag.

I avvaktan på att förslaget hinner genomföras torde den nu gällande lagen böra förlängas, förslagsvis på ett år. Jag kan nämna att hittills meddelats tolv hemliga patent med stöd av lagen, och möjlighet torde böra föreligga att hemlighålla dessa åtminstone intill dess frågan om ny lagstiftning blivit slutligt avgjord.»

Lagrådet har lämnat det upprättade lagförslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 289, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 juni 1946.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 47.